

Luontotekoja yhdessä



10 vinkkiä luonnon monimuotoisuustekoihin



Sisältö

Yhdessä lisää lumoa lähiluontoon	3
Lähiluonto tutuksi	4-5
Perinnebiotoopit ja niiden ylläpito	6-7
Niityn perustaminen	8-9
Monimuotoinen piha	10-11
Asuinpaikkoja lajeille	12-13
Lahopuuaidat ja biohiili	14-15
Vieraslajien torjunta	16-17
Monimuotoinen metsä	18-19
Pienet vesistökunnostukset	20-21
Kansalaishavainnointi	22-23

Luontotekoja yhdessä -julkaisu

Toimitus: Mikko Savolahti, Tanja Airaksinen, Outi Myllymäki,
Marikki Väisänen ja Riku Lumiaro

Kuvat: Riku Lumiaro, Tanja Airaksinen, Kiti Kalpio, Marikki Väisänen,
Outi Myllymäki, Mikko Savolahti, Reeta Rönkkö, Pekka Savolahti ja
Esa Nikunen

Taitto: Mikko Savolahti

Paino: Grano Oy

Julkaisija: Suomen ympäristökeskus ja Maaseudun Sivistysliitto(2026)

Yhdessä lisää lumoa lähiluontoon

Luonnon monimuotoisuus on elinvoimaisen ympäristön perusta. Se näkyy kukkivina niittyinä, puhtaina vesistöinä ja vilkkaana pölytyksenä – luonnon tarjoamina palveluina, jotka tekevät lähiympäristöstämme viihtyisän, kauniin ja hyvinvoivan.

Luonnon monimuotoisuus, eli biodiversiteetti, tarkoittaa elollisen luonnon rikkautta. Siihen kuuluu lajien määrä ja niiden perinnöllinen vaihtelu sekä elinympäristöjen moninaisuus. Monimuotoinen luonto tuottaa myös ekosysteemipalveluja – kuten pölytystä, veden puhdistumista ja ravinteiden kiertoa – joista hyvinvointimme ja terveytemme ovat suoraan riippuvaisia.

Vaikka monimuotoisuuden heikkeneminen on maailmanlaajuinen haaste, sen ratkaisut löytyvät usein läheltä. Oman lähiluonnon hoitaminen on paikallista työtä, jonka vaikutukset näkyvät ja tuntuvat omassa ympäristössä: kun niitty alkaa kukkia, pölyttäjät löytävät uusia ravintokasveja, tai linnunpönttö saa asukkaan. Paikalliset luontoteot huomioivat alueen erityispiirteet ja antavat nähdä oman työnsä tulokset konkreettisesti.

Tekoihin ja talkoisiin on hyvä ryhtyä yhdessä – kerätkää oman kylän tai yhdistyksen väki, innostakaa mukaan myös kotikunta ja paikalliset yritykset.

Tähän julkaisuun on koottu käytännönläheisiä vinkkejä ja ideoita, joiden avulla voitte lisätä luonnon monimuotoisuutta omassa kylässänne, naapurustossanne tai kotikunnassanne. Toivomme, että löydätte sivuilta inspiraatiota, uusia näkökulmia ja ennen kaikkea innostusta tarttua toimeen yhdessä. Jokainen teko, suuri tai pieni, on askel kohti elinvoimaisempaa, monimuotoisempaa ja lumoavampaa lähiluontoa.

Hyviä luontohetkiä ja antoisia luontotekoja!



Lähiluonto tutuksi



Monimuotoisuuden kannalta tärkeitä elementtejä löytyy jokaisen lähiluonnosta – myös taajamissa.



Opastetut kävelyt

- Monet kunnat ja yhteisöt järjestävät opastettuja lintu- ja sieniretkiä sekä kasvintunnistusta.
- Voit myös pyytää luonto-harrastajatuttavaasi kertomaan lähi-luonnostanne.



Oman pihasi lajit

- Lajeihin tutustumisen voi aloittaa helposti omalta tai taloyhtiön pihalta.
- Voit aloittaa esimerkiksi linnuista tai perhosista.
- Mikä mahdollistaa kyseisen lajin esiintymisen pihallanne?



Harrastukset

- Erilaiset lajihavainnot kokoavat aktiviteetit, kuten riistakolmio- tai vesilintulaskennat, motivoivat oppimaan.
- Jos harrastat jo luonnossa liikkumista, yhdistä siihen lajien tunnistusta.

Mitä paremmin tunnet lähiluontosi arvokkaat kohteet ja erilaiset elinympäristöt, sitä helpompi on keksiä arkisia toimintatapoja tai erillisiä projekteja, joilla tuetaan sen monimuotoisuutta.

Kiinnitä huomiota näihin lähiympäristösi tärkeisiin elinalueisiin.



Taajamaluonnossa:

- Niittymäisesti hoidetut puistonurmet ja viheralueet
- Pihat, puutarhat ja joutomaat
- Järeärunkoiset puurykelmät
- Tienvarret, parkkipaikkojen ja kenttien reunat
- Pienet vesistöt ja niiden reuna-alueet

Maaseutumaisemassa:

- Perinnebiotoopit ja laitumet
- Kylvetyt niityt ja kukkapellot
- Tien- ja radanvarret sekä voimalinjat, eli ns. korvaavat elinympäristöt niittylajeille
- Vesistöt ja kaivetut kosteikot



Yksikään elinympäristö ei ole irrallinen saari. Pienikin niittynurkka, pensasaita tai puu voi toimia levähdys- tai pesimäpaikkana, joka yhdistää lajin elinpiirin laajempaan kokonaisuuteen. Kun säästät tai luot tällaisen elementin, autat lajeja liikkumaan ja selviämään – myös niitä, joita et ehkä näe tontillasi.

Perinnebiotoopit ja niiden ylläpito

Perinnebiotoopit – niityt, hakamaat ja kedot – ovat Suomen uhanalaisimpia luontotyyppejä. Ne ovat syntyneet vuosisataisen laidunnuksen ja niiton myötä, ja niiden ylläpito tai kunnostaminen on monen maanomistajan ulottuvilla.



Miksi perinnebiotoopit ovat erityisen tärkeitä?

- **100 % perinnebiotooppityypeistä on uhanalaisia:** Luonnonniittyjen määrä Suomessa on vähentynyt yli 95 % viimeisen sadan vuoden aikana.
- Perinneympäristöissä elää **toiseksi eniten suomalaisia uhanalaisia lajeja.**
- Ylläpito hyödyttää perhosia, pölyttäjiä, lintuja, kasveja ja koko kulttuurimaisemaa.





Raivaa ensin

- Pensaiden ja puuston raivaus auttaa paljon.
- Tee toimet talkoilla.



Niitä vuosittain

- Niitä kerran kesässä, heinä-elokuussa.
- Vie niitos pois, jotta ravinteikkuus vähenee.



Etsi laiduntaja

- Laidunpankki.fi auttaa löytämään eläimen.
- Paras ylläpitokeino pitkällä tähtäimellä.

Löydä ensin oman alueesi arvokohteet, neuvottele omistajan kanssa ja käy töihin – luonto kiittää!

Perinneympäristöjen hoidosta on hyötyä sekä luonnolle että ihmisille.



Lajirikkaus

- Tunnusomaisia lajeja ovat esim. ketoneilikka, ahomansikka ja loistokultasiipi.
- Erityisesti vähä-ravinteisten niittyjen lajit ovat uhanalaistuneet.



Uuselinympäristöt

- Esim. taajamapuistot, tienvareet, pihat ja sähkölinjat tarjoavat perinnebiotooppien lajeille korvaavia elinympäristöjä.



Kulttuuriperintö

- Perinneympäristöt ovat myös ihmisille mieluisia maisemia.
- Perinteistä, rakennettua kulttuuria sisältävät kylä-maisemat ovat kuin eläviä museoita.

Perinnebiotooppien lajeja voidaan tukea myös lisäämällä muiden viheralueiden määrää niiden läheisyydessä.

Lisätietoa löydät Maaseudun Sivistysliiton hankesivulta: msl.fi/lumoava

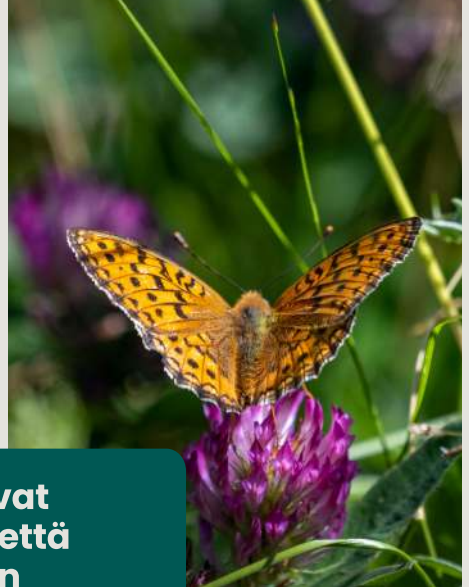


Tukea perinnebiotoopin hoitoon

- Maatalouden ympäristö-sopimusten piirissä on noin 30 000 ha perinnebiotooppeja.
- Maanomistaja voi vuokrata alueensa tuensaajille.
- Kunta-HELMi -ohjelma tarjoaa tukea esim. taajamaniittyjen hoitoon.

Niityn perustaminen

Niityt ovat Suomen lajirikkaimpia elinympäristöjä. Perinnebiotoopit, erityisesti kuivat niityt, ovat kuitenkin myös maamme uhanalaisimpia luontotyyppieitä. Monet perinnebiotooppien kasvit ja eläimet voivat löytää korvaavan elinympäristön esimerkiksi pihalle tai puistoon perustetusta uusniitystä.



Niityllä elävät lajit ovat sopeutuneet siihen, että kasvillisuus pidetään matalana, joko niittämällä tai laiduntamalla.



Niityt ovat kauniita ja ne kannattaa perustaa näkyvälle paikalle. Ota myös nämä huomioon kun alat suunnitella niittyä:

- **Pysyvyys:** Niitty kannattaa perustaa paikkaan, jossa se voi säilyä vuosia.
- **Kasvupaikka:** Kuiva, aurinkoinen ja ravinneköyhä maa on paras.
- **Koko:** Pienikin, hyvin hoidettu niitty on arvokas.
- **Hoito:** Mieti jo etukäteen, kuka niittää ja mihin niitos viedään.



Ole kärsivällinen. Niitty alkaa kukoistaa yleensä aikaisintaan parin vuoden kuluttua.

Kasvualustan valmistelu

Paras lopputulos syntyy, kun:

- Nurmen tai maan päälle levitetään 20 cm hiekkaa tai pintamaa poistetaan.
- Kylvetään läheltä kerättyjä siemeniä tai kotimaista siemenseosta.

Jos paikalla esiintyy jo ennestään jonkun verran niittykasveja, saattaa riittää kun:

- Niitä vahvistetaan säännöllisellä niitolla ja heinänkorjuulla.

Kylväminen voi edellyttää kevyttä maanmuokkausta:

- Kuivalla, niukkakasvisella paikalla rautaharava voi riittää, muutoin maajyrsin tms.
- Kylvettävät siemenet kannattaa sekoittaa hienoon hiekkaan.



Kylvetyt niittykasvit ovat heikkoja kilpailemaan, mutta ne kestävät hyvin niittoa. Ilman niittoa kookkaat heinät, koiranputki ym. valtaavat niityn väijäämättä.



Niittysiementen kerääminen

- Kerää vain lähialueiden siemeniä luonnonkasveista, jotka tunnistat.
- Älä kerää rauhoitettuja lajeja.
- Kartoita kasvupaikat ennakkoon kukintavaiheessa ja opettele tunnistamaan kasvit siemenvaiheessa.
- Kerää korkeintaan yksi kolmasosa alueen kukinnan siemenistä.
- Paras keräysaika on keski- ja loppukesä.

Lisätietoa löydät
Maaseudun
Sivistysliiton
hankesivulta:
msl.fi/lumoava



Monimuotoinen piha



Luonnon monimuotoisuutta tukeva piha koostuu muutamasta peruselementistä.



Vaihtelevuus

- Valoa ja varjoa
- Köyhät ja ravinteikkaat maa-alueet
- Lammikot, lahopuu
- Rakennetut ruoka- ja pesäpaikat



Kasvillisuus

- Luonnonkasvit ja istutukset rinnakkain
- Nurmikko/kukat/niityt
- Puut ja pensaat
- Vieraslajien torjunta



Luonnon ehdoilla

- Anna myös luonnonvaraisten kasvien kasvaa.
- Kompostoi, kierrätä maa-aines.
- Vältä liikaa kivetystä.

Suomen noin 1,2 miljoonaa omakotitaloa ja mökkiä muodostavat pihoineen tärkeitä elinympäristöjä monille lajeille. Ne myös luovat lajeille siirtymävyöliä rakennettujen alueiden läpi. **Oman pihansa monimuotoisuuteen voi jokainen vaikuttaa itse!**

Kuinka liikkeelle?



Hallittu hoitamattomuus

- Anna tiettyjen alueiden rehottaa
- Älä kitke liian tarkasti, jätä luonnonkasveille tilaa.
- Jätä nurmikolle leikkaamattomia alueita pörräisiä varten.
- Mitä vähemmän viet pihalta mitään pois, sen parempi.

Lisää elementtejä

- Istuta niittykasveja. Voit myös kerätä siemenet itse.
- Rakenna: Lammikko, hyönteishotelli, linnunpönttöjä, perhosbaari, lahoppuaita ym.



Yhteisöpuutarha on hyvä tapa toteuttaa monimuotoisuustekoja yhdessä naapureiden kanssa. Se voi tuottaa ruokaa ihmisten lisäksi myös pölyttäjille.

Lisätietoa löydät
Maaseudun
Sivistysliiton
hankesivulta:
msl.fi/lumoava



Hyviä kohteita monimuotoisuusteoille ovat myös esimerkiksi kylätalojen, koulujen ja muiden yhteiskäyttöisten alueiden pihat.

Asuinpaikkoja lajeille

Monilla lajeilla on tänä päivänä pulaa **asuin-, pesä- ja talvehtimispaikoista** - erityisesti ihmisen muokkaamissa ympäristöissä.



Mistä ongelma johtuu?

- **Metsätalous on muuttanut metsien rakennetta:** Lahopuu ja järeät puut ovat vähentyneet, vaikeuttaen koloja tarvitsevien lajien ja kookkaiden petolintujen pesintää.
- **Rakennuskanta on uudistunut:** Nykytaloissa on vähemmän pesäpaikkoja lepakoille ja pihalinnuille. Myös pihat pidetään "liiankin siistinä."
- **Maatalouden rakenne on muuttunut:** Niittyjen, laidunten, pientareiden ja puisten ulkorakennusten määrä on vähentynyt.





Linnunpöntöt

- Tee eri lajeille eri kokoisia pönttöjä.
- Myös lepakolle voi tehdä pöntön.



Hyönteishotellit

- Kannattaa tehdä itse.
- Isompi on parempi.
- Aseta paisteiseen paikkaan tai seinälle.



Lahopuuaita

- Toimii pesä- ja talvehtimispaikkana pölyttäjille ja pikkunisäkkäille.
- Tavallinen risukasakin kelpaa.

Asuinpaikkoja voi rakentaa helpoin ja yleisin keinoin melkein mihin vain ympäristöön.

Maanomistajilla on usein mahdollisuus rakentaa myös innovatiivisempia pesäpaikkoja.



Tekopökkelöt

- Keino saada tärkeää lahopuuta talousmetsiin.
- Auttaa kolopesiviä lintuja, hyönteisiä ja kääpiä.
- Tee järeästä lehtipuusta paisteiselle paikalle.



Altaat ja kosteikot

- Pienkosteikot sitovat ravinteita ja tarjoavat elinympäristöjä monille lajeille.
- Pienikin lampi tuo pihan uutta lajistoa.



Keinopesät ja turot

- Sorsien tekopesät suojaavat munia ja poikasia.
- Turo, kuten joulukuusi, tarjoaa kaloille kutu- ja ruokailupaikkoja.

Hallittu hoitamattomuus ja "liiallisen siisteyden" välttäminen pihallasi luovat asuinpaikkoja lajeille!

Lisätietoa löydät Maaseudun Sivistysliiton hankesivulta: msl.fi/lumoava



Kuinka valita sopiva projekti?

- Mitkä lajit kiinnostavat eniten?
- Millaisia mahdollisuuksia pihasi /mökkitonttisi/maasi tarjoavat?
- Mitkä ovat lähialueesi lajien keskeisimmät tarpeet?

Lahopuuaidat ja biohiili

Pihan ja metsän raivausjätettä ei tarvitse välttämättä kuljettaa pois – risuista ja oksista voi rakentaa elämää kuhisevan lahopuuaidan tai polttaa niistä maaperää parantavaa biohiiltä.



Lahopuut, risu- ja lehtikasat sekä vanhat puurakennukset ovat luonnon omia hyönteishotelleja, jotka kannattaa rauhoittaa pesä- ja suojapaikoiksi.



Lahopuuaidan rakentaminen

- **Tolpat:** Käytä tolppina kapeita, suoria puuriukuja. Teroita alapää teräväksi ja pystytä tolpat noin metrin välein.
- **Aita:** Kerää tolppien väliin oksia ja risuja tiiviiksi kasaksi. Paksummat oksat tarjoavat monipuolisempaa hyötyä lajeille.
- **Hoito:** Kun aita ajan myötä painuu, sitä voi täyttää uudella raivausjätteellä.



Mitä biohiili on?

- Vähässä hapessa kuumentamalla kasvipohjaisesta materiaalista (puu, olki, ruoko, hamppu) valmistettua hiiltä.
- Huokoinen rakenne varastoi vettä sekä ravinteita ja tarjoaa elinympäristön pieneliöille.
- Hiili parantaa maaperän kosteuspitoisuutta, kuohkeutta ja mikrobitoimintaa sekä parantaa pH:ta.
- Se säilyy maaperässä vakaassa muodossa satoja, jopa tuhansia vuosia.
- Levitä biohiiltä ravinteilla "ladattuna" kasvualustaan tai sellaisenaan kompostiin.



Biohiilen valmistus

- Tarvitset erillisen hiilettimen tai pohjalta kapeamman maakuopan.
- Materiaalin oltava kuivaa – tuore puu lisää savua ja heikentää saantoa.
- Hiiletystä ei voi tehdä maastopalovaroituksen aikana.
- Sammutus tehdään vedellä ja jäähtynyt hiili murskataan ennen käyttöä.
- Biohiili kannattaa "ladata" ravinteilla ennen käyttöä liottamalla esimerkiksi komposti- tai lantavedessä.

Lisätietoa löydät
Maaseudun
Sivistysliiton
hankesivulta:
msl.fi/lumoava



Vieraslajien torjunta



Osaa Suomen vieraslajeista ei enää voida kokonaan hävittää. Siksi torjuntatoimet kannattaa kohdistaa sinne, missä ne vaikuttavat eniten.



Uudet esiintymät tai haitallisimmat lajit

- Jättiputket kannattaa poistaa aina.
- Pienet, alkavat vieraslaji-esiintymät on usein mahdollista poistaa kokonaan.



Erityisen herkäät alueet

- Vieraslajit ovat erityinen ongelma seuraavilla alueilla: saaret ja merenrannat, luonnonsuojelualueet, niityt ja kulttuurimaisemat.



Muista myös vieraspedot

- Minkin ja supikoiran pyynti ei edellytä metsästäjäntutkintoa.
- Maanomistajan lupa kuitenkin tarvitaan.
- Kysy apua ja vinkkejä metsästysseuralta.

Vieraslajit ovat ihmisen myötävaikutuksella luontaisen levinneisyysalueensa ulkopuolelle siirtyneitä lajeja. Haitallisiksi luokitellut vieraslajit uhkaavat luonnon monimuotoisuutta ja alkuperäislajistoa.

Kuinka liikkeelle?



Löydä ja ilmoita

- Tunnista yleiset haitalliset vieraslajit: komealupiini, jättipalsami, kurturuusu, jättiputki, supikoira ja minkki.
- Voit ilmoittaa havaintoja vieraslajit.fi -sivustolle.
- Tarkkaile erityisesti jättiputkia -leviäminen vielä estettävissä.

Torju ja seuraa

- Valitse kohde ja sopiva torjuntakeino.
- Torjuntatoimia on usein jatkettava vuosia, jotta vaikutus säilyy.
- Huolehdi vieraskasvijätteen oikeasta käsittelystä sekä torjunnassa että puutarhassasi.



Vieraskasvitorjuntaa on mukavinta ja tehokkainta tehdä yhdessä naapurien tai kyläyhteisön kanssa.

Lisätietoa löydät
Maaseudun
Sivistysliiton
hankesivulta:
msl.fi/lumoava



Minkin loukuttaminen hetitappavilla raudoilla on erityisen helppoa myös metsästystä harrastamattomille, koska eläintä ei tarvitse lopettaa itse. Tarvitset vain loukun ja maanomistajan luvan.

Monimuotoinen metsä

Talousmetsissä tehtävät pienet luonnonhoitotoimet voivat parantaa merkittävästi metsäluonnon monimuotoisuutta – usein vähäisin vaikutuksin metsätuloihin.



Miksi tärkeää?

- **Muutokset metsien rakenteessa ovat ensisijainen uhanalaistumisen syy noin 730 lajille Suomessa.** Yli puolella näistä syynä on lahoppuun tai vanhojen, järeiden puiden väheneminen.
- **Mänty, kuusi ja koivu muodostavat 95% Suomen puustosta.** Monipuolinen puusto tarjoaa monimuotoisia elinympäristöjä.





Jätä säästöpuita

- Suosi puuryhmiä yksittäisten sijaan.
- Jalot lehtipuut ovat erityisen arvokkaita.



Säästä lahoppuuta

- Lahoppuusta riippuvaisia lajeja on Suomessa noin 4000–5000.
- Tee myös tekopökölöitä.

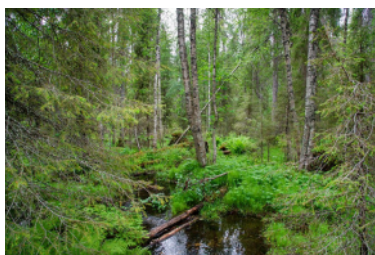


Lisää puulajeja

- Istuta lehtipuuta mukaan vähintään 10–20%.
- Jalopuun taimet kannattaa tilata ajoissa taimitarhalta.

Metsänomistaja voi tukea monimuotoisuutta arjen valinnoilla.

Talousmetsästä on mahdollista tehdä lajirikas elinympäristö.



Jätä suojavaiohykeitä

- Vesistöjen ja arvokkaiden elinympäristöjen reunoille suositellaan 25–35 metrin levyistä, varovasti käsiteltävää vyoheketä.



Säästä riistatiheikköjä

- Raivaamattomat alikasvosryhmit tarjoavat suoja metsäkanalinnuille ja muulle riistalle.



Hae tukea

- Metka-tuki on tarkoitettu yksityisille metsänomistajille. Sitä voi hakea esimerkiksi metsän- ja luonnonhoitotöihin.

Lisätietoa löydät Maaseudun Sivistysliiton hankesivulta: msl.fi/lumoava

Katso myös:
metsanhoidonsuositukses.fi
metsakeskus.fi/metka-tuet

Onko lahoppu haitallista metsänhoidolle?

Pelko lahoppuun houkuttelemista kirjanpajista on yleinen, mutta turha: kirjanpajat pesivät vain elävissä, heikentyneissä tai juuri kaatuneissa kuusissa – eivät lahoavassa puussa. Kuollut puu kannattaakin jättää metsään, sillä siinä elää kirjanpajan luontaisia vihollisia, kuten muurahaiskuoriaisia. Lahoppuusta tarkasti metsistä poiskerätessä onkin kuritettu juuri näitä kaarnakuoriaisten luontaisia vihollisia.

Pienet vesistö- kunnostukset

Suomen vesistöt kärsivät rehevöitymisestä, umpeenkasvusta ja pienissä puroissa esteistä, jotka katkaisevat eliöiden vaellusreitit. Joitain kunnostustöitä voidaan tehdä talkoovoimin – jo pienikin teko voi auttaa.



Vesistökunnostukset ovat usein isoja projekteja, mutta myös pienemmän mittakaavan toimenpiteistä on hyötyä.



Kunnostukset tulee aina suunnitella hyvin ja selvittää mahdollisten uhanalaisten lajien esiintyminen kohteilla. Toimenpiteet vaativat aina vesialueen tai maanomistajan luvan. Kunnostukseen on suositeltavaa ottaa mukaan asiantuntija, esimerkiksi paikallisesta vesiensuojeluyhdistyksestä, alueellisesta verkostosta tai elinvoimakeskuksesta.



Pieninä talkootöinä toteutettavia vesistökunnostuksia

Kosteikoilla

- Asuin- ja suojapaikat linnuille ja hyönteisille: pöntöt, tekopesät, hyönteishotellit
- Puumateriaalin upotus ns. puupuhdistamoksi
- Liiallisen kasvillisuuden niitto ja vieraslajien poisto

Virtavesissä ja pienissä puroissa

- Kalojen kutualueiden kunnostaminen ja vaellusesteiden poistaminen
- Lehtipuiden istuttaminen puuttomille rantavyöhykkeille
- Uppopuun lisääminen ja erikokoisen kivimateriaalin palauttaminen uomaan

Järvissä ja lammissa

- Järviruo'on talviniitto ja vieraslajien poisto
- Kututurojen/kuusten upottaminen
- Kelluvien kosteikkolauttojen teko



Joulukuusten kierrätys

Tutkimukset osoittavat, että uppopuusto puhdistaa vettä, lisää vesiluonnon monimuotoisuutta ja parantaa kalakantojen tilaa.

Lisätietoa löydät
Maaseudun Sivistysliiton
hankesivulta:
msl.fi/lumoava
sekä vesi.fi



Kosteikkolautat

Pohjaan ankkuroitavat, kelluvat kosteikkolautat ovat helppoja rakentaa talkoovoimin. Lautan kasvit sitovat vedestä fosforia ja typpeä, parantaen vedenlaatua. Lisäksi lautat tarjoavat elinympäristöjä monille vesieläimille ja linnuille.

Kansalais- havainnointi



Vapaaehtoisten tekemien luontohavaintojen ansiosta Suomen luonto tunnetaan paremmin. Jokainen havainto on arvokas – aloita vaikka kotipihasta!



Pihabongaus

- Birdlife on järjestänyt vuosittaista pihabongausta jo 20 vuotta.
- Laske pihalla tekemäsi lintuhavainnot yhden tunnin ajalta tammikuun viimeisenä viikonloppuna.



Pölyttäjäseurannat

- Vuosittaiset päiväperhos- ja kimalaisseurannat tuottavat arvokasta lajitietoa.
- Osallistuminen ei välttämättä vaadi erityistä lajituntemusta.



Vieraslajihavainnot

- Parempi tieto esiintymistä auttaa tehokkaan torjunnan suunnittelussa.
- Opettele tunnistamaan alueellasi mahdollisesti esiintyvät vieraslajit, ja ilmoita havainnoista osoitteessa vieraslaajit.fi.

Vaativuustasoja on monia: voit aloittaa yksittäishavainnoista ja edetä ohjattuihin vuosiseurantoihin. Olisiko lajihavainnointi kylänne tai yhdistyksenne yhteinen luontoteko?

Löydä sopivin tapa



Satunnaiset havainnot

- Laji.fi – Luonnontieteellisen museon Luomuksen yleisalusta, sopii kaikkiin lajihavaintoihin.
- iNaturalist – sovellus tunnistaa lajin kuvastasi automaattisesti.
- Luonnonvarakeskuksen suurpetohavainnot – petomääristä tarvitaan aina ajantasaista tietoa.

Säännölliset seurannat

- Päiväperhos- ja kimalaisseurannat, Suomen ympäristökeskus koordinoi.
- Luonnonvaraseurannat (riista, kalat, metsämarjat ym.), Luonnonvarakeskus koordinoi.
- Lintu- ja kasviatlakset, Luonnontieteellinen museo ja BirdLife koordinoivat.



Lisätietoa löydät
Maaseudun
Sivistysliiton
hankesivulta:
msl.fi/lumoava



- Mieti mikä sinua kiinnostaa ja etsi ohjeita verkosta.
- Kunkin seurannan koordinaattorilta saa apua perehtymiseen.
- Alkuun pääsee jo kotipihasta.
- Innosta muutkin mukaan!

LUMOAVA – Luonnon monimuotoisuus maaseudun voimavarana

Maaseudun Sivistysliiton ja Suomen ympäristökeskuksen yhteisessä LUMOAVA-hankkeessa parannetaan luonnon monimuotoisuutta Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Kymenlaakson ja Pohjois-Karjalan maakunnissa.

Olemme tehneet yhdessä kylien ja kuntien edustajien kanssa kymmenittäin ruohonjuuritason monimuotoisuustekoja. Omaa lähiympäristöä on kunnostettu muun muassa vieraskasvitorjunnoilla, perustamalla niittyjä sekä rakentamalla lahoppuaitoja, kosteikkolauttoja, linnunpönttöjä ja hyönteishotelleja. Olemme myös istuttaneet monimuotoisia metsiköitä, luoneet yhteisöpuutarhoja ja käyneet yhdessä monimuotoisuuskävelyillä. Lisäksi tietoa lähiluonnon monimuotoisuusteoista on jaettu eri tilaisuuksissa, webinaareissa ja julkaisuissa.

Hanke on saanut Euroopan unionin maaseuturahoitusta, joka on myönnetty Itä-Suomen ja Kaakkois-Suomen elinvoimakeskusten kautta.

Tutustu tarkemmin www.msl.fi/lumoava



**Euroopan unionin
osarahoittama**



Elinvoimakeskus



**Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute**



**MAASEUDUN
SIVISTYSLIITTO**

Julkaisu
löytyy myös
sähköisenä
hankesivulta:

